

De Nederlandsche Dialectstudie in 1931 (1)

door Dr. L. GROOTAERS,
Docent aan de Universiteit te Leuven.

I. **Bibliographie.** — In deze *Handelingen* verscheen het jaarlijksch bibliographisch overzicht onder den titel : *De Nederlandsche Dialectstudie in 1930* (2).

II. **Publicaties van algemeenen aard.** — Deze *Handelingen*, waarvan het V^e deel in 1931 het licht zag, brengen geregeld wetenschappelijke opstellen over dialectologie ; deze worden hieronder afzonderlijk vermeld.

Hetzelfde geldt voor de studies aan dialectologische onderwerpen gewijd in het *Isidoor Teirlinck-Album* (3) door Noord- en Zuidnederlandsche geleerden gepubliceerd.

De Dialectencommissie der Koninklijke Akademie van Wetenschappen zond haar tweede *Verslag* (over 1931) in het licht (4) ; hieruit blijkt dat een begin werd gemaakt met een dialectgeographisch onderzoek van de Noordnederlandsche dialecten (zie hieronder IV).

(1) De publicaties waarvan de titels in deze bibliographie zonder jaartal worden vermeld verschenen in 1931.

(2) *Handelingen van de Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, V, 299-304.

(3) Leuven, Vlaamsche Drukkerij.

(4) Amsterdam, Kon. Akad. van Wetenschappen.

R. VAN SINT-JAN geeft een korte schets van *De twee dialecten van G. Gezelle* (1) namelijk het Noord-Westelijke en het Zuid-Oostelijke Westvlaamsch.

JOS. J. GIELEN gaat een zeker aantal Zeeuwsche verschijnselen na onder den titel *De weerspiegeling der historie in de taal van Hulst en Hulsterambacht* (2). De voornaamste conclusies van den schrijver kunnen als volgt worden samengevat : 1) in de stad Hulst is een duidelijk merkbare invloed van het Algemeen Beschaafd (en in veel mindere mate) van het Brabantsch ; 2° er bestaat een opmerkelijk verschil tusschen de taal van stad en land, zoowel wat klankvoorraad als wat woordenschat betreft ; deze feiten vinden hun verklaring in de geschiedenis van de streek. Ook vertoont zich hier het eigenaardige verschijnsel dat de omgeving van een stad aan den invloed hiervan weerstaat : dit verklaart Schr. door een scherpe politieke en godsdienstige rivaliteit tusschen stad en land van de 15^e eeuw af.

III. Klank- en Vormleer. — De voornaamste dialectmonographie is de dissertatie van Dr. G. KARSTEN, *Het Dialect van Drechterland* (3). Schr. behandelt klank- en vormleer, eenige syntactische bijzonderheden en geeft het eerste deel van een woordenlijst (A-H) van het dialect dat gesproken wordt in het oostelijke gedeelte van West-Friesland.

Twee opstellen worden door L. GOEMANS gewijd aan fonetische eigenaardigheden uit het Mechelsch dialect. *Een fonetische puzzle* (4) is de titel van de behandeling van een verschijnsel uit het vocalisme. Zooals aan de dialectologen bekend is, staat de verkorting van een

(1) *De Nieuwe Taalgids*, XXV, 173-182.

(2) *Ibid.*, XXV, 161-172.

(3) Purmerend, Muusses, XII-207 blz. Met een kaart.

(4) *Isidoor Teirlinck Album*, blz. 99-103.

klinker gewoonlijk op een ouder fonetisch stadium dan de gerekte vorm. Zoo heeft de Germ. *a* in open lettergreep zich in het Leuvensch ontwikkeld tot een gerekte zeer open [*u:*] over open en gesloten *o*; b. v. naast [*mu:kə*] « maken » staat het voltooid deelwoord [*gəməkt*] « gemaakt ». In het Mechelsch wordt nu juist andersom de lange of gerekte *a* [*a:*] uitgesproken, terwijl de verkorting hiervan [*o*] luidt.

Dezelfde schrijver levert een bijdrage tot de geschiedenis van de *d*-syncope in het Mechelsch dialect onder den titel: *Een zonderling verschijnsel van hiaatvulling door j* (1).

J. L. PAUWELS behandelt eenige *Substantieven met een dubbel grammatisch geslacht*; bedoeld worden de Brabantsche vormen 't school, 't stad, enz.

R. GHESQUIÈRE bespreekt enkele *Kenmerken van het Westvlaamsch*, nl. *Het hulpwerkwoord hebben en Naamvallen* (2).

In lossen verband met het dialectonderzoek staat de volgende korte bijdrage van J. W. MULLER over *Je* en *Jij* (3); ze vormt een voortzetting van vroegere studies over de aanspreekvormen van denzelfden, alsook van A. A. VERDENTUS (4).

IV. **Dialectgeographie.** — Een overzicht van den huidige stand van het Nederlandsch dialectgeographisch onderzoek leverde E. BLANCQUAERT met zijn lezing over *L'état actuel de la géographie linguistique néerlandaise*, lezing gehouden op het eerste Congrès international de

(1) *Leuvensche Bijdragen*, XXIII, 65-83.

(2) *Biekorf*, XXXVII, 54-56 en 311-313.

(3) *Leuvensche Bijdragen*, XXIII, 84-104.

(4) *Tijdschr. voor Nederl. taal- en letterk.*, L, 29-32; wij maken van deze gelegenheid gebruik om den lezer er op te wijzen dat in ons vorig overzicht een zetfout is geslopen; op blz. 301 (noten) van deze *Handelingen*, V (1931) staat driemaal: *Tijdschr. voor Nederl. taal- en letterkunde*, XLI in plaats van: ... XLIX.

géographie historique (1). Dezelfde schr. publiceerde nog een paar opstellen over taalgrenzen, namelijk : *Wat is Taalgrens?*, lezing gehouden op den 1^{en} studiedag voor algemeene taalgrensbelangen te Brussel op 11 Oct. 1931 (2) en *Beschouwingen bij een Zwitsersch taalgrens-standaardwerk* (3) : bedoeld wordt J. ZIMMERLI'S *Die deutsch-französische Sprachgrenze in der Schweiz*.

Aan de Duitsch-Nederlandsche taalgrens wijdt dezelfde schrijver een opstel onder den titel *Vlaamsch of Duitsch* (4), naar aanleiding van de bespreking van W. WELTER'S *Studien zur Dialektgeographie des Kreises Eupen*.

N. VAN WIJK zou wenschen dat de taalgeografen van de verschillende landen zouden samenwerken tot het tot stand brengen van een gemeenschappelijk orgaan : de behoefte hieraan wordt aangetoond in een opstel over *Een desideratum der Taalgeografie* (5).

J. L. PAUWELS publiceerde twee nieuwe dialectgeografische woordstudies met behulp van het materiaal uit de Leuvensche dialectcentrale, namelijk : *De bunzing in de Zuidnederlandsche dialecten* (6) en *De bak- of maaltand in de Zuidnederlandsche dialecten* (7).

In het verzamelwerk *Overijssel* (8) heeft G. G. KLOEKE het hoofdstuk over *De Taal van Overijssel* voor zijn rekening genomen ; hij behandelt achtereenvolgens : de verkleinwoorden, het wkw. *eten*, het pers. voornw. *du* en *huis en muis* in de Overijsselsche dialecten.

(1) Op de *Handelingen* staat : Louvain, 1930; feitelijk kwamen ze slechts in 1931 van de pers.

(2) *Taalgrens*, III, 34-39.

(3) *Taalgrens*, III, 3-6.

(4) *Revue belge de philologie et d'histoire*, X, 382-385.

(5) *Isidoor Teirlinck Album*, 95-98.

(6) *Leuvensche Bijdragen*, XXIII, 1-20 en *Mededeelingen van de Zuidnederlandsche Dialectcentrale*, n° 9.

(7) *Handelingen*, V, 283-297.

(8) Deventer, Kluwer.

J. GRAULS heeft een uitvoerig dialectgeographisch en kulturhistorisch onderzoek ingesteld naar de woorden die in onze dialecten « sinaasappel » beteekenen : zijn resultaten publiceert hij onder den titel *Oranje, limoen en appelsien* (1).

Met het oog op de publicatie van taalkaarten heeft de secretaris van de hierboven genoemde Dialectencommissie der Kon. Akad. van Wetenschappen te Amsterdam: P. J. MEERTENS, een eerste woordenlijst rondgestuurd, deze lijst vraagt de vertaling van zestig namen van lichaamsdeelen en berust op het *Questionnaire linguistique* dat door M. COHEN werd opgemaakt voor de *Commission d'enquête linguistique* van het Internationaal linguïstencongres ('s Gravenhage, 1928).

V. **Woordenschat.** — In Noord-Nederland wordt de grootste bedrijvigheid aan den dag gelegd door de Zeeuwsche Vereeniging voor Dialectonderzoek ; de werkzame secretaresse Mej. H. C. M. GHIJSEN verzond vijf nummers van het *Vereenigingsnieuws* (9-13) waarin woordenlijsten voorkomen over de letters B, C en D.

J. VAN LESSEN leidt het woord *kasjoen* (« slag » van de zweep, zie hieronder R. VERDEYEN's bijdrage over *kletsoor*) van het Oudfransche *cachon* af (2).

A. BEETS tracht een verklaring te geven van den term *ceen* « waterloop door een geaccidenteerd, boven normaal polderland liggend terrein », hij ziet er een Friesch equivalent in van een Frankisch *keen* « kloof » (3).

P. J. MEERTENS geeft een lijst zegswijzen over Utrecht onder den titel *Utrecht in het Spreekwoord* (4).

(1) *Isidoor Teirlinck Album*, 173-190.

(2) *Tijdschr. voor Nederl. taal- en letterk.*, L, 41-43.

(3) *Ibid.*, L, 45-50.

(4) *Jaarboekje van « Oud-Utrecht »*, 172-182.

In *Eigen Volk* verschenen weer enkele lexicographische bijdragen waarvan we de voornaamste hier noemen : G. H. KLOKMAN, *Dialecten der Graafschaf* (8 vgg.), H. TIESING, *Wat kleinegheden oet Drenth* (107 vgg.), M. H. VAN DE VEN, *Enkele eigenaardigheden uit het Meierijsche dialect* (136 vgg.), K. ZWART, *Plantennamen in Midden-Hameland* (247 vgg.), M. MIERAS JR, *Zuid-Bevelandsch dialect* (251 vgg).

Voor Zuid-Nederland moet in de eerste plaats de aandacht gevestigd worden op de reeks woordstudies verschenen in het *Isidoor Teirlinck Album* (1) : H. DE BOSSCHERE bespreekt een drietal *Germaansche woorden uit het Nederlandsch verdwenen en in Waalsche tongvallen behouden* (93-94) ; A. DASSONVILLE behandelt *De verkleinwoorden in Kortrijk en omstreken* (104 vgg.) ; J. JACOBS schrijft over *Middelnederlandsche Herbaria* (115 vgg.) en o. a. over Noord-Oostlimburgsche woorden uit een handschrift dat op het British Museum berust ; R. VERDEYEN heeft een uiterst rijk materiaal verzameld over *Kletsoor* « slag » van een zweep (157 vgg.) en concludeert tot een vorming « met epenthetiese l (onder invloed van *klakken*?) uit een ander *ketsoor* al of niet over oudpicardies *cacheoire* uit het volkslatijn *captiatoria* ; E. ULRIX levert een korte bijdrage over *Merkaton en fitemarul* (169 vgg.) ; andere bijdragen uit dit *Album* werden hierboven (III en IV) reeds vermeld.

J. JACOBS heeft het nogmaals *Over de dateering van het Oudwestvlaamsch Herbarium* (2) ; een nauwkeurig onderzoek van de taal brengt schr. tot de conclusie dat deze woorden uit de taal van $\pm$ 1100 afkomstig zijn.

J. GRAULS geeft een schilderachtige verzameling *Has-*

(1) Leuven, Vlaamsche Drukkerij.

(2) *Versl. en Meded. van de Kon. Vl. Acad.*, 213-238.

seltsche tusschenwerpsels en andere alleenstaande woorden en uitdrukkingen (1).

R. FONCKE heeft in de jaargangen 1930 en 1931 van het tijdschrift *Mechlinia* (2) een lange reeks *Sprokkelingen uit den Mechelschen Woordenschat* uitgegeven; deze heeft schr. nu ook in boekvorm laten verschijnen

In *Biekorf*, XXXVII, verschenen weer enkele Westvlaamsche bijdragen, o. a. A. V., *Uit den ouden taalschat* (passim) en ander dialectisch kleingoed.

Voor de studie van de dialectgeschiedenis, zal van groot belang zijn de door J. GESSLER aangekondigde paralleluitgave van het Brugsche *Livre des Métiers* met de voornameste navolgingen die hieruit zijn ontstaan (3).

Ten slotte achten wij het nuttig de aandacht te vestigen op een Waalsch idioticon dat zijn voltooiing tegemoet gaat, namelijk J. HAUST, *Dictionnaire liégeois* (4). Het Luiker dialect heeft meer dan welk ander Waalsch dialect den invloed ondergaan van Duitsche en Limburgsche dialecten en omgekeerd ook een groot aantal woorden aan deze dialecten afgestaan; daarom is dit eerste wetenschappelijke Waalsche idioticon een kostbare bron voor germanisten en voor neerlandici in 't bijzonder.

VI. Teksten. — E. BLANCQUAERT publiceert dialectisch gekleurde gedeelten *Uit het Archief van een Oostvlaamsche Schuttersgilde* (5).

(1) *Handelingen*, V, 261-282.

(2) Adres van den uitgever: Steenweg, 70, Mechelen.

(3) J. GESSLER, *Une nouvelle édition du Livre des Métiers*, *Leuvensche Bijdragen*, XXIII, 108-115; het werk is ondertusschen verschenen (zes deeltjes onder één omslag) in de Sinte-Katharina Drukkerij te Brugge.

(4) Het werk zal einde 1932 volledig zijn in 12 aflev. elk van 64 blz. en wordt uitgegeven door de firma Vaillant-Carmanne te Luik.

(5) *Isidoor Feirlinck Album*, 311-315.

Van groot belang is het overzicht van al de bekende Limburgsche stukken uit de Middelnederlandsche periode dat door J. NOTERMANS wordt gegeven onder den titel *Dertiend'eeuws proza van Maastricht* (1); schr. drukt daarenboven nog een Maastrichtschen schepenbrief uit 1294 af.

Ten slotte vermelden we nog een paar bijdragen die in *Eigen Volk* verschenen, nl. D. WEHRENS, *Aftelliedjes uit Amsterdam* (31 vgg.) en J. O. MERCATOR, *Aftelrijmpjes uit Midden-Limburg* (280 vgg.).

(1) *Tijdschrift voor taal en letteren*, XIX, 52-63.